

ЧИЧКАЛО-КОНДРАЦЬКА І. Б., д.е.н., професор
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, Україна
БЕЗРУКОВА Н.В., к.е.н., доцент
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, Україна

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСОЮЗУ

Питання інтеграції України до ЄС залишається актуальним вже багато років. Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України тому, що це надає можливість реалізації національних інтересів, побудови економічно розвиненої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин. Але для досягнення поставленої мети існує необхідність у вирішенні багатьох проблем.

Щоб стати учасницею ЄС, країна-претендент має відповідати так званим Копенгагенським критеріям: бути демократичною, мати ринкову економіку, бути конкурентоспроможною. Шанси вступу України до ЄС на сучасному етапі розвитку та при сучасному стані економіки є незначними.

Європейська інтеграція – це магістральний напрям розвитку континенту, який визначає як ситуацію в самій Європі в третьому тисячолітті, так і її місце у світі. Аналіз характеру, особливостей та чинників зовнішньої торгівлі України, свідчать про недостатній рівень її ефективності, через несприятливу структуру зовнішньої торгівлі з позиції розширення присутності України на ринках Євросоюзу.

Розвиток торговельно-економічних відносин України з ЄС стримують невирішені проблеми, пов'язані з режимом доступу українських експортерів на ринок ЄС. Невирішеність проблеми відповідності стандартів і процедури сертифікації України та ЄС є чи не найголовнішою перешкодою на шляху організації кооперування промислових підприємств України та європейських країн.

Незважаючи на всі проблеми подальший розвиток Україною торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва з країнами ЄС є одним з пріоритетних напрямів її зовнішньоекономічної діяльності.

Європейська інтеграція відповідає життєво важливим інтересам українського народу. Вона є визначальним чинником як міжнародної діяльності України, так і її внутрішньої політики на тривалу перспективу, зміцнює безпеку та позитивно впливає на відносини України з усіма державами світу, насамперед – сусідніми. Неухильна реалізація курсу на інтеграцію до Європейського Союзу забезпечуватиме гарантії верховенства права, демократії, дотримання прав людини, розвиток в Україні громадянського суспільства, побудову соціально орієнтованої ринкової економіки.

Україна становить значний інтерес для іноземного капіталу, в тому числі з ЄС, враховуючи вигідність її географічного положення, наявність багатих природних ресурсів, потенціал висококваліфікованих фахівців.

Європейська політика сусідства створює нові рамки для двосторонніх відносин з Україною. Основна ідея нової ініціативи полягає у тому, що такі держави, як Україна, які поки що не мають перспективи членства в ЄС, але мають спільний з ЄС кордон, стануть частиною «кола друзів», з якими ЄС співпрацює і має тісні стосунки в тому числі економічні.

На думку фахівців, шлях України до ЄС охопить три етапи:

1. Створення передумов для розвитку співробітництва та інтеграції.
2. Прискорення адаптації та початок входження до економічних структур Євросоюзу.
3. Комплексна інтеграція в економічну систему ЄС.

Перші два етапи потребуватимуть для своєї реалізації 4 – 5 років кожен, а третій – одне чи два десятиліття.

Світова економічна криза негативно вплинула на економічний розвиток країн ЄС, вона підкреслила глибинні протиріччя, які сформувались в середині угруповання. Сам факт

існування вектора європейського розвитку потребує вирішення деяких проблем:

- визначення ступеню реальної відповідальності країн-членів ЄС за економічну та соціальну політику, що проводиться в цих країнах та можливості обмеження їх суверенітету в рамках ЄС;

- подоланням центрально-периферійних відносин, які склалися по відношенню до менш розвинених країн в складі ЄС;

- формування довгострокової стратегії розвитку ЄС, як світового центру економічної сили. Це буде відбуватися або в системі глобального керівництва ЄС, або нарощування самостійності економіками країн-членів ЄС.

У цих умовах основою успішності євроінтеграційних зусиль України повинні бути врахування всієї сукупності реальних обставин і тенденцій. Україна може стати членом ЄС, але для цього необхідно вирішити багато проблем: сформувати сталу ринкову економіку, побудувати демократичну, правову державу, проводити необхідні природозахисні заходи.

Успішному розвитку торговельно-економічної діяльності українських компаній на ринку ЄС сьогодні перешкоджає складний комплекс негативних внутрішніх і зовнішніх чинників. До них належать насамперед наступні

1. Відсутність необхідних структурних перетворень в українській економіці, через що товарний обмін між Україною та ЄС відбувається переважно на міжгалузевій основі, що істотно звужує матеріальну базу реальної економічної інтеграції.

2. Обмеженість надійного джерела та потенціалу розвитку експортних можливостей – стійкого платоспроможного внутрішнього ринку.

3. Слабкі позиції України у сфері високих технологій: одне запатентоване технологічне рішення створює в середньому в дев'ять разів меншу вартість високотехнологічного експорту, ніж у країнах ЄС.

4. Недостатній рівень розвитку сучасної інфраструктури, особливо інформаційної і транспортної, та видів діяльності, що підтримують присутність українських виробників на зарубіжних ринках.

5. Невисокий рівень конкурентоспроможності вітчизняних виробників, їх товарів і послуг та економіки країни в цілому.

6. Недостатня гармонізованість національних стандартів України з міжнародними та європейськими: лише близько 17% національних стандартів гармонізовані зі стандартами ЄС.

7. Тінізація значних обсягів зовнішньої торгівлі: вітчизняні статистичні дані про обсяги українського експорту та особливо імпорту постійно занижуються – експорт, як правило, на 10 – 22%, імпорт – на 15-30%. Це свідчить про тенденції до нелегального експорту капіталу під прикриттям торговельних угод і про масштабне уникнення оподаткування імпортних операцій через навмисне заниження митної вартості товарів.

8. Відсутність масштабних інвестицій в економіку України з боку провідних європейських ТНК, що унеможлиблює входження українських виробників до їх міжнародних розподільчих систем, а відтак – ефективне проникнення на висококонкурентні ринки найбільш розвинутих країн, особливо в сегментах, пов'язаних з високотехнологічними виробами.

11. Неврегульованість проблем міграції робочої сили і свободи пересування людей, що призводить до підвищення вартості здійснення угод у торгівлі з ЄС.

Загалом ефективній діяльності українських компаній на ринку ЄС перешкоджає складний комплекс негативних чинників як торговельно-політичного, так і структурно-економічного плану. Ці недоліки вкорінені в проблемах міжнародної конкурентоспроможності українських виробників та стратегіях їх корпоративного розвитку. Отже, подолання зазначених недоліків вимагає системного підходу та може бути досягнуте лише внаслідок докорінних структурних перетворень в українській економіці, якісного поліпшення державного регулювання економіки, її зовнішньоекономічних зв'язків і корпоративного управління, значної активізації торговельної політики, спрямованої на захист національних економічних інтересів на зарубіжних ринках і насамперед – на пріоритетному для неї ринку ЄС.